

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2018. november 19.
(OR. en)

14411/18

SOC 715
EMPL 535
ECOFIN 1064
EDUC 430

FELJEGYZÉS

Küldi:	a Tanács Főtitkársága
Címzett:	az Állandó Képviselők Bizottsága/a Tanács
Tárgy:	Tematikus felülvizsgálatok: „A digitalizálás szociális vonatkozásai” (a szociális védelemmel foglalkozó bizottság) és „A munka digitalizálása és robotizálása” (Foglalkoztatási Bizottság) – a legfontosabb közös megállapítások elfogadása

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a fenti tárgyban kidolgozott legfontosabb közös megállapításokat, amelyeket a szociális védelemmel foglalkozó bizottság és a Foglalkoztatási Bizottság terjesztett elő annak céljából, hogy a Tanács (EPSCO) 2018. december 6-án jóváhagyja azokat.

Tematikus felülvizsgálatok: „A digitalizálás szociális vonatkozásai” (a szociális védelemmel foglalkozó bizottság) és „A munka digitalizálása és robotizálása” (Foglalkoztatási Bizottság) – a legfontosabb közös megállapítások

A technológia fejlődése, a demográfiai változások és a globalizáció együttes hatása átformálja a modern életet. A digitalizálás és a robotizálás fokozott terjedése, valamint a digitális platformok gazdaságának fejlődése olyan változásokat eredményez, amelyek komoly hatással lehetnek a szociális védelmi rendszerekre. Ezek a változások új lehetőségeket jelenthetnek és hozzájárulhatnak a társadalmi befogadáshoz, ugyanakkor bizonyos kihívásokat is rejtenek. A munka új formái és az új működési modellek kihívásokat eredményezhetnek a hagyományos munkaügyi kapcsolatok, a munkafeltételek és a szociális védelmi rendszerek tekintetében.

A korábbi munkát folytatandó, valamint az Európai Unió Tanácsa osztrák elnöksége által megfogalmazott prioritások részeként a szociális védelemmel foglalkozó bizottság 2018 szeptemberében célzott felülvizsgálatot végzett „A digitalizálás szociális vonatkozásai, különös tekintettel a platformalapú munkavégzésre” témában, a Foglalkoztatási Bizottság pedig tárgyalta „A munka digitalizálása és robotizálása” kérdéseiről, különösen az egészségügyi és gondozói ágazat szempontjait szem előtt tartva.

A megbeszélések során a következő megállapítások születtek meg:

- Az elkövetkezendő években várhatóan emelkedni fog a munka új formáit végző munkavállalók aránya. Az eddigi tapasztalatok azt mutatták, hogy a technológiai fejlődés hatására új termékek, piacok és állások jöttek létre.
- Az egészségtelen és unalmas feladatok automatizálásával, valamint a nagyobb rugalmasság biztosításával a technológiai változás hozzájárul a munkahely biztonságának és minőségének javításához. Bizonyos ágazatokban ugyanakkor ez munkahelyek megszűnéséhez is vezet, ezért segíteni kell azokat, akiket munkahelyük elvesztése fenyeget. Az állami foglalkoztatási szolgálatok és a szociális védelmi rendszerek kulcsfontosságú szerepet töltenek be a munkavállalók támogatásában a munkahelyek közötti átmenet során, ezen kívül pedig a társadalmi befogadáshoz is hozzájárulnak.
- Az alacsony képzettségű munkások nagyobb valószínűséggel veszítik el munkahelyüket. A készségek és képességek javítása ezért igen fontos annak érdekében, hogy többen részesedjenek a munka új formái által kínált lehetőségekből és hogy elő lehessen mozdítani az inkluzív munkaerőpiacot. Az egész életen át tartó tanulással, valamint a továbbképzéssel és az átképzéssel kapcsolatban megfogalmazott célok azonban jelenleg nem valósulnak meg. Egyre sürgetőbbé válik az olyan szakpolitikák kialakítása, amelyek javítják azon munkavállalók készségfejlesztési lehetőségeit, akik nem tudnak részt venni képzésben, illetve akiknek korlátozott lehetősége van a képzésekben való részvételre munkaidőn kívül.

- A robotizálás nem feltétlenül a munkahelyek megszüntetését célozza: azt is jelentheti, hogy a munkahelyek megmaradnak, ám teljesen más formát öltenek. Ezért is olyan fontos a munkaerőpiacra vonatkozó részletes információ a változó feladatkörök megértése érdekében. Mindennek pedig utat kell találnia az oktatási és képzési rendszerbe is annak biztosítása érdekében, hogy munkavállalóink – különösen az alacsonyan képzettek – a megfelelő készségekkel rendelkezzenek. Elképzelhető, hogy a tagállamoknak proaktívabb és a megelőzésre nagyobb hangsúlyt helyező megközelítést kell alkalmazniuk az aktív munkaerőpiaci szakpolitika tekintetében.
- A szakpolitika proaktív módon befolyásolhatja a technológia használatát és elterjedését. Számos tényezőtől függ, hogy a közvélemény elfogadja vagy elveti-e a technológiai változásokat, ráadásul az ilyen változások hatása és üteme is roppant változatos lehet. A döntéshozóknak ezért be kell mutatniuk a változás kézzelfogható előnyeit, és elő kell mozdítaniuk a digitalizálásról és a robotizálásról szóló szélesebb társadalmi párbeszédet.
- A munka új formái előnyösek lehetnek mind az abban részt vevők, mind a társadalom egésze szempontjából. Segíthetik számos csoport belépését a munkaerőpiacra – így azokat is, akik addig attól a legmesszebb álltak –, és ezzel hozzájárulhatnak a társadalmi befogadáshoz. Emellett fokozottabb rugalmasságot nyújtanak és lehetőséget kínálnak a munka és a magánélet közötti egyensúly javítására. Támogathatják a be nem jelentett munkavégzés leküzdésére irányuló erőfeszítéseket is.
- Ezzel egy időben kihívásokkal is járnak az olyan területeken, mint a munkafeltételek, a munka bizonytalansága, valamint a szociális védelem igénybevételének lehetősége, a szociális védelem megfelelősége és fenntarthatósága; mindez pedig a munkaerőpiac további szegmentálódásához vezethet.
- A tagállamoknak – és adott esetben a szociális partnereknek – lépéseket kell tenniük annak érdekében, hogy a platform-munkavállalók ne kerüljenek hátrányba foglalkoztatásuk jellege miatt. Az ilyen munkavállalók tekintetében célként kell kitűzni a tisztességes munkakörülményeket, a megfelelő béreket, valamint a munka és a magánélet közötti egyensúly megteremtését. Adott esetben mind a szabályozási, mind a nem szabályozó jellegű intézkedések alkalmazását is meg kell fontolni. A platformokon végzett munka sokféleségét is figyelembe kell venni a szakpolitikai válasz kidolgozása során; nincsen ugyanis mindenre egységesen alkalmazható megoldás. Meg kell fontolni a szociális párbeszédben való képviselőlet lehetőségét, ha hiányzik a hagyományos munkáltató–munkaadó viszony.

- A tagállamoknak szükség esetén lépéseket kell tenniük annak érdekében, hogy a munkások igénybe vehessék a megfelelő szintű szociális védelmet, valamint hogy támogatásban részesüljenek a szociális védelmi rendszerekben való részvétel tekintetében. E tekintetben is meg kell fontolni mind a szabályozási, mind a nem szabályozó jellegű intézkedések alkalmazását.
- Annak meghatározásában, hogy egy bizonyos típusú munkát végző munkavállalónak van-e lehetősége a szociális védelem igénybevételére, kulcsszerepe van az olyan tényezőknek, mint az önfoglalkoztatás jogállása és a munkaadó és a munkavállaló közötti szerződéses viszony. Érdemes megjegyezni, hogy az egyes platformok más-más módon határozzák meg a munkaviszonyt. Ebben a tekintetben szükségessé válhat a vonatkozó jogszabályok és rendelkezések módosítása, amennyiben a létező keretek elégtelennek bizonyulnak.
- Le kell küzdeni a színlelt önfoglalkoztatást, figyelembe véve, hogy az egyes munkavállalók valóban önfoglalkoztatók-e. Szükségessé válhat a platform- és az egyéb atipikus munkavállalók munkával kapcsolatos tranzakcióinak és bevételeinek nyomon követésére szolgáló módszerek fejlesztése és finomítása annak érdekében, hogy a nemzeti szociális védelmi rendszerek továbbra is megfelelőek és fenntarthatóak maradjanak, valamint hogy – amennyiben lehetséges – meg lehessen szüntetni a szociális védelemhez hozzájáruló, illetve hozzá nem járuló vállalatok közötti tisztességtelen versenyt.
- A mesterséges intelligencia felhasználásának a munkaerőpiac inkluzivitására gyakorolt hatása olyan kérdés, amelyet valószínűleg számos szempontból meg kell vizsgálni: számos állami foglalkoztatási szolgálat már jelenleg is gépi tanulás segítségével hangolja össze a munkaerőpiacon a keresletet és a kínálatot, egyes platformok pedig besorolásokat és algoritmusokat használnak a munka kiosztásához (amelyek beépített előítéleteket tartalmazhatnak). E fejlemények például a magánélettel és a megkülönböztetéssel kapcsolatos kérdéseket vethetnek fel.
- A fentiekhez hasonlóan megbízható irányítást igényel a robotok használata például az egészségügyi és gondozási ágazatokban, mert csak így lehet kezelni a kockázatokat és biztosítani azok biztonságát, akik a robotokkal dolgoznak vagy kapcsolatba kerülnek.
- A digitális platformokon végzett munka határokon átnyúló jellege miatt fontos az uniós szintű együttműködés. Ez számos területen lehet hasznos: például a szociális jogok határokon átvitelő hordozhatósága, illetve az alkalmazandó jogszabályokra vonatkozó szabályok tekintetében. Szintén fontos tényezőként kell kezelni az Európai Unión kívül működő platformokkal való együttműködést. A tagállamoknak meg kell osztaniuk tapasztalataikat és a bevált gyakorlatokat.

- Minden megfelelő szakpolitikai válaszlépést jó minőségű bizonyítékokkal, összehasonlítható és konzisztens adatokkal kell alátámasztani, főként a platformokon keresztül történő munkavállalás tekintetében. A szakpolitikai válaszlépések kidolgozásába és nyomon követésébe be kell vonni a szociális partnereket, a civil szervezeteket és az egyéb érdekelt feleket is.
-